

Els romiatges a les ermites, encara avui

El Dilluns de Pasqua em vaig atansar a Mig Camí. Hi havia poca gent, comparat a fa mig segle. Abans les concentracions col·lectives dels veïns d'un poble es feien en l'espai compartit de l'ermita propera. Era manifestació d'identitat col·lectiva i alhora de religiositat popular.

Josep Bayarri Raga

A l'inici de la història recordo durant la meua infància les grans aglomeracions que el Dilluns de Pasqua ocupaven l'ermita de Mig Camí i els seus voltants. Eren centenars de persones, procedents, principalment dels pobles de la Ribera, avui en diuen el Delta (la Cava, Jesús i Maria, l'Aldea...). Aribaven a Tortosa en Carret que, per a l'ocasió, establia serveis especials. Ja a la ciutat, empreien a peu els tres quilòmetres costa amunt per la carretera Simpàtica fins a superar els centenars de metres de desnivell. Al pla de l'ermita es trobaven amb els tortosins, roquetencs i gent d'altres indrets. Cada grup prenia possessió d'un espai vora d'una olivera. Calia arribar-hi prompte per agafar el millor lloc. Després d'una neteja superficial, s'estenia una manta al terra i s'escollien algunes pedres per fer de seient.

El primer era un bon esmorzar. A continuació calia anar a encendre una

espelma a la verge, mentre els xiquets posaven ulls d'espant en veure els exvots penjats per les parets, en especial les cames i caps de cera, resultat de prometes per suposats ajuts celestials davant el perill o la tribulació. Les hores de migdia s'emplenaven a remoure el terra amb paciència franciscana a la recerca d'alguna estrelleta de la Mare de Déu, restes fòssils en forma estelada. Després venia el dinar amb mona inclosa. La mona no portava xocolata i estava plena de cabell d'àngel, confitura o brossat, com els pastissos, i ous bullits envoltant la rodona. Després de dinar seguia un assaig de migdiada mentre la quitxalla jugaven a saltar la corda i els més grans, a amagar-se pels racons vora els marges i començar a descobrir la dolçor del contacte. A darrera hora de la tarda ja no hi havia distinció entre uns i altres. Tots, vells amics, nous coneguts i circumstancials aparellats, baixaven cap a la ciutat, cantant, agafats pel muscle o, els més atrevits, per la cintura. Mentrestant, els senyors tortosins, sempre

aliens a les celebracions populars, s'ho miraven des de darrere de la tanca de llurs xalets presumptuosos.

Tot canvia. La desafecció dels riberencs respecte a Tortosa i les noves formes de vida han fet que es perdés aquella trobada. No en altres llocs, però, perquè continuen havent-hi les festes de les ermites. Són costums ancestrals, que relliguen amb tradicions precristianes: els fastos de la primavera vora l'inici de l'estiu. Hi ha ermites per tot arreu. Moltes dedicades a la memòria de sants que, per imprecises raons, s'han instal·lat en la devoció popular (sant Sebastià, sant Julià, sant Salvador, sant Jeroni, sant Domènec, sant Roc, o bé la vessant femenina santa Bàrbara, santa Magdalena, santa Madrona...). La major aflluència, però, correspon a santuaris marians amb noms de verges identificables amb el lloc. D'ací a dues setmanes serà el Dilluns de la Pasqua de Pentecosta (la Pasqua Granada), dia de romiatges. Potser el més multitudinari i conegut arreu d'Espanya és el del Ro-

Les grans concentracions de gent a l'ermita de Mig Camí ja són història, però continuen ben vives les romeries del Coll de l'Alba, de l'Aldea o de la Fontcalda.

cio a Andalusia. També hi ha a casa nostra: la Mare de Déu de la Fontcalda, que és visitada pels de Prat de Comte (per als gandesans la festa és abans), o la Mare de Déu de l'Aldea, amb romeria, processó i bous a la plaça, que, al seu moment, fou equivalent al Rocio andalús per als riberencs i que continua sent signe d'identitat per a la gent del Delta. La més antiga de totes, però, és la Mare de Déu del Coll de l'Alba, que es venera en la petita ermita a la carena de la serralada que separa la vall de l'Ebre amb la tosca dins el terme de Tortosa. Malgrat tot, la festa del Coll de l'Alba, amb la

paella, el cant dels goigs i processó a la creu de Collredó no ha minvat.

Per als creients aquestes trobades s'identifiquen amb la religiositat popular. Potser sí que subsisteix un sentiment de devoció; no debades la nostra cultura arrela des de fa dos mil anys en la tradició judeocristiana. Però al marge, o tal vegada a més a més, suposen una expressió de consciència col·lectiva remarcant valors compartits com l'amistat, la fraternitat, la identitat, la bonhomia i la joia per la vida. I, això, en uns moments de crisi i desànim com els que estem vivint, resulta molt positiu. ■